

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ

Поняття *глобалізація освіти* (англ. *globalization of education*) є похідним від поняття *глобалізація*, що використовується в економічних, політичних та соціальних науках з початку 90-х рр. ХХ ст. Глобалізація є складним і багатоаспектним явищем. Одним з найбільш повних є визначення глобалізації, що належить австралійському філософу освіти С. Канінгхему: “Під поняттям “глобалізація” як правило об’єднується цілий ряд споріднених концептів, зокрема: інтернаціоналізація виробництва, торгівлі та фінансів, розвиток мультинаціональних корпорацій, дерегуляція фінансових ринків; міжнародна мобільність людей, розвиток діаспорних та іммігрантських громад та зростаюча мультинаціональність суспільства у розвинених країнах; міжнародні комунікаційні потоки, що здійснюються за допомогою телекомунікаційних медіатехнологій та забезпечують транснаціональне поширення культурних послуг, образів, предметів масового споживання; глобальна циркуляція ідей і понять, експорт “культурно-імперіалістичних” західних цінностей, розвиток міжнародних організацій ...”.

Вплив глобалізації на розвиток освіти досліджується широким колом зарубіжних та вітчизняних теоретиків, зокрема таких, як С. Болл (S. Ball), Н. Бурбулес (N. Burbules), Е. Гідденс (A. Giddens), Ж. Делор (J. Delors), Б. Лінгард (B. Lingard), П. Скотт (P. Scott), В. Андрущенко, І. Зязюн, М. Згуровський, В. Кремень та ін. Аналіз численних досліджень дозволяє визначити три головні аспекти впливу глобалізації на розвиток освітніх процесів: політичний, економічний та культурний.

Політичний аспект впливу *глобалізації* на розвиток освіти визначається поширенням ідей неолібералізму на освітню політику значної сукупності держав, що має такі прояви: 1) ерозія суверенітету національної держави та повноти її повноважень у сфері освітньої політики, активізація впливу на освітню політику міжнародних організацій (Світовий Банк, Світова організація торгівлі, Міжнародний валютний фонд); 2) роздержавлення освітньої сфери, приватизація освітніх послуг; 3) трансформація форм контролю в освітній сфері: від контролю політичного, адміністративного до контролю ринкового, споживацького.

Вплив економічного аспекту *глобалізації* на розвиток освіти полягає у її перетворенні на предмет міжнародної торгівлі. Інструментом проникнення ринкових механізмів у сферу освіти стала розробка та введення в дію рамках СОТ Генеральна угода про торгівлю послугами (General Agreement on Trade in Services – GATS). В основу угоди покладений принцип підтримки однаково сприятливих умов для експорту та імпорту послуг у всіх країнах – членах СОТ. GATS відкриває нові,

досі небачені можливості для інвестицій у сферу освіти, для отримання від неї прибутків, для інтернаціоналізації освіти.

Ще одним виміром впливу *глобалізації* на сучасну освіту є культурний. Теоретики культурної глобалізації, (Р. Робертсон, М. Уотерс, А. Аппадурі), стверджують, що глобалізація є багатовимірним процесом, в якому одночасно відбуваються і гомогенізація і гетерогенізація культурних просторів, і глобалізація і локалізація, що вимагає від освіти як підготовки наступного покоління до життя у “глобальному помешканні”, так і збереження його національної ідентичності, поєднання традиційної культури з тим, що називається модернізмом.

У своїй сукупності політичний, економічний та культурний аспекти впливу глобалізації на розвиток освіти дозволяють говорити про виникнення явища *глобалізації освіти*, під яким ми розуміємо процес конвергенції принципів засад освітньої політики національних держав у цілому ряді параметрів, передусім таких, як цілі та стратегії розвитку освіти, зміст освіти, способи та критерії оцінки ефективності освітніх систем тощо.

Поняття *глобалізація освіти* увійшло в українську педагогічну науку на початку ХХІ ст. в контексті досліджень глобальної освітньої політики та визначення стратегічних напрямів реформування освітньої системи України.

А. Сбруєва

Літ: Сбруєва А.А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.): Монографія. – Суми: ВАТ “Сумська обласна друкарня”. Видавництво “Козацький вал”, 2004. – 500 с.

Globalization and education: critical perspectives / Ed. by N.C. Burbules, C.A. Torres. – New York: Routledge, 2000. – 376 p.